

Стратегічний податковий менеджмент базується (на відміну від суто податкового менеджменту) не на аналізі внутрішніх фінансових ресурсів та раціональному їхньому використанні в даний момент, а на таких формуючих передумовах: усвідомленні того, якою повинна бути перспективна структура державної фіскальної служби, щоб відповідати міжнародним стандартам умінні розпізнавати стратегічні проблеми та швидко вирішувати їх, зменшуючи негативний вплив як на збалансованість фінансової системи так і на обсяги податкових надходжень до державного бюджету. Зазначимо, що від ефективної організації податкової роботи найбільшим чином залежить динаміка, тобто поступальний розвиток українського підприємництва, а з ним і набуття державою статусу «розвиненої» [3].

Отже, пріоритетною метою стратегічного податкового менеджменту є формування необхідних умов (організаційних, технічних, соціальних, психологічних) для реалізації головного завдання – ефективного використання ресурсного потенціалу в контролюючих органах із метою забезпечення прогнозів податкових надходжень, виходячи з тенденції до їхнього нарощування, дотримання послідовності операцій між індивідуальними та колективними трудовими процесами, координація й узгодження спільної діяльності податкових працівників задля досягнення стратегічних (довгострокових) цілей розвитку держави або конкретного її регіону.

Література:

1. Податковий менеджмент: підручник. / Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
2. Буряк П. Ю., Карпінський Б. А., Залуцька Н. С. Податковий контроль в Україні: Т. 1. Монографія. – Львів: Простір-М, 2007. – 400 с.
3. Карпінський Б. А., Залуцька Н. С. Стратегічний податковий менеджмент як механізм управління економічним розвитком держави. // Стратегічні пріоритети. – №4(5). – 2007. – С. 126–133.

Поглод Мар'яна

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Валігура В. А.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах господарювання, податкові надходження як до державного так і до місцевих бюджетів є одним із важливих умов виконання державою своїх функцій та основною структуроутворюючою частиною дохідної частини бюджетів, адже займають приблизно 40% від всіх доходів (включаючи трансферти) [1].

Місцеві бюджети можна вважати основним інструментом, за допомогою якого місцеві влади реалізують на практиці програму соціально-економічного розвитку регіону. Починаючи з 2010 р. формування дохідної частини місцевих

бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України, який чітко закріпив основні дохідні джерела органів місцевого самоврядування і поділив їх на чотири розділи: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; офіційні трансферти.

Формування податкових надходжень місцевих бюджетів від 2015 р. базується на нових законах та реформах. Урядовий закон про бюджетну децентралізацію запровадив альтернативні шляхи збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, зокрема, уряд передав місцевим бюджетам: 10% податку на прибуток підприємств; 100% державного мита; 80% екологічного податку (при цьому 55% направляються в обласні бюджети, а 25% – до районних бюджетів і бюджетів міст обласного значення); акцизний податок від реалізації через роздрібні мережі пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів, біодизеля і скрапленого газу; 25% плати за надра; місцеві збори (податок на нерухомість з включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна, єдиний податок); податок на майно («розкішні» автомобілі) податок на прибуток комунальних підприємств, інші податки. 75% податку на доходи фізичних осіб (60% податку отримують бюджети міст обласного значення та районів; 15% – обласні бюджети); 40% – бюджет м. Києва [2]. При цьому, втративши стабільне джерело надходжень, місцеві бюджети отримують натомість доходи, надходження яких є менш прогнозованими та залежними від дій органів місцевого самоврядування [3].

Отож, розглянемо детальніше динаміку доходів місцевих бюджетів: у 2014 році податкові надходження складають 37,7% доходів місцевих бюджетів, і їх обсяг становить 87,3 млрд. грн. У 2015 році до місцевих бюджетів надійшло 98,2 млрд. грн. податкових надходжень, що на 10,9 млрд. грн. більше ніж у минулому році, хоч і частка податкових надходжень у структурі усіх доходів місцевого бюджету скоротилась на 4,3%. На сам перед це пов'язано із досить суттєвим зростанням суми офіційних трансфертів (на 43 379 061,3 тис. грн.). У 2016 році податкові надходження поповнили місцеві бюджети на 146,9 млрд. грн., що на 48,7 млрд. грн. більше ніж у 2015 році. У 2016 році частка податкових надходжень у структурі усіх доходів місцевих бюджетів становить 40,1%, що у порівнянні з 2015 роком на 6,7% більше.

Варто зазначити, що у даних за 2014 рік враховано дані бюджетної звітності Автономної Республіки Крим та м. Севастополь за I квартал 2014 року. З 2015 року скасовано збір за першу реєстрацію транспортного засобу, натомість введено транспортний податок з фізичних та юридичних осіб, також з 2015 року до місцевих податків включаються земельний податок та орендна плата [4].

Щоб глибше зрозуміти роль податків для місцевих бюджетів, варто розглянути їх структуру і динаміку (табл. 1).

Динаміка та структура податкових надходжень місцевих бюджетів

Вид Податку	Рік		2014		2015		2016	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	62816717,3	71,93	59198023,0	60,27	84850425,4	57,76		
Податки на власність	398915,9	0,46	1802,7	0,002	1362,6	0,001		
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	14560561,1	16,67	2154369,4	2,19	2516185,2	1,71		
Внутрішні податки на товари та послуги	158730,5	0,18	7684629,0	7,82	11628186,5	7,92		
Окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів	486,1	0,001	159,6	0,0002	71,5	0,0001		
Місцеві податки	8055153,4	9,22	27041185,5	27,53	42261496,7	28,77		
Інші податки та збори	1343105,3	1,54	2138191,5	2,177	5644517,9	3,84		
Всього:	87333669,7	100	98218360,5	100	146902245,8	100		

Джерело: сформовано на основі даних Державної Казначейської Служби України [5].

У 2015 році, як зазначалось вище, структура доходів місцевих бюджетів зазнала суттєвих змін. Це призвело до суттєвого скорочення частки податку на доходи фізичних осіб – на 16,3% (з 61,9% до 45,6%) і до скорочення частки саме податкових надходжень. Результатом запровадження у 2015 році акцизного податку на роздрібну торгівлю підакцизними товарами стало акумулювання 11,6 млрд. грн. у 2016-му. Віднесення у 2015 році податку на майно, зокрема плати за землю до місцевих податків і зборів призвело до того, що вони стали другими за обсягом джерелом наповнення місцевих бюджетів. У 2016 році продовжилась тенденція до скорочення частки орендної плати за землю та відповідного збільшення частки земельного податку [4].

Отже, можна зробити висновок, що на даному етапі місцеві бюджети не володіють достатньою кількістю фінансових ресурсів, які є необхідними для організації управління економічною і соціальною сферою території. Основним бюджетоутворюючим податком є податок на доходи фізичних осіб, який протягом останніх років становить понад 60% доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів та плати за землю.

У процесі формування податкових надходжень місцевих бюджетів, децентралізація спрямована на розширення дохідних джерел бази адміністрування та надання права органам місцевої влади самостійно

регулювати розміри податків та зборів, а також використання бюджетних коштів [3].

Для посилення фінансової автономії місцевих органів влади перспективним напрямом дослідження є визначення шляхів збільшення фіскальної ролі місцевих податків і зборів із врахуванням досвіду європейських країн.

Література:

1. Проценко Ю. М. Проблеми формування дохідної бази місцевих бюджетів / Ю. М. Проценко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rinek.onu.edu.ua/article/download/93966/89479>.

2. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.

3. Рябоконт О. О. Формування податкових надходжень місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації та шляхи їх оптимізації / О. О. Рябоконт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.venu-journal.org/download/2015/2\(29\)/pdf/17-Ryabokon.pdf](http://www.venu-journal.org/download/2015/2(29)/pdf/17-Ryabokon.pdf).

4. Бюджетний моніторинг / 2014, 2015, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyy>.

5. Офіційний сайт Державної казначейської служби України / Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 рік – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=359194&&documentList_stind=21.

Поливода Іван, Батурка Микола

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к. е. н., доцент Заклекта-Берестовенко О. С.

МАЙНОВІ ПОДАТКИ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

В умовах формування європейської моделі ринкової економіки особливого значення набувають проблеми реформування міжбюджетних відносин у напрямку зміцнення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Відсутність необхідних обсягів фінансових ресурсів у органів місцевої влади призводить до неможливості ефективно реалізації завдань та функцій місцевого самоврядування, надання соціальних послуг населенню на рівні, передбаченому загальнодержавними стандартами. Зважаючи на вищевикладене виникає об'єктивна необхідність пошуку альтернативних джерел формування дохідної частини місцевих бюджетів найперспективнішим з яких, на нашу думку, є майнові податки.

Окремі аспекти та проблематика майнового оподаткування висвітлені у працях таких вчених як: О. Д. Василик, А. М. Соколовська, К. А. Пріб, В. М. Суторміна, В. М. Федосов, В. А. Андрущенко, Н. Е. Заяц, І. О. Луніна, О. П. Кириленко, О. Р. Романенко та ін.

Станом на 2016 рік, місцеві податки і збори займають близько 11% у доходах місцевих бюджетів України [1, с. 65]. Натомість, як свідчить зарубіж-